

Для презентації на захисті результатів дослідження, викладених у курсовій роботі, здобувач готує доповідь. Організація публічного захисту курсової роботи у воєнний час проводиться у режимі відеоконференції ЗУМ та передбачає оцінювання членів комісії результатів проведеної роботи з обраного напряму дослідження. Демонстрація презентаційних матеріалів доповіді на захисті курсової роботи, підготовлених засобами Microsoft PowerPoint є обов'язковою.

Таким чином, організація підготовки та виконання курсової роботи з навчальної дисципліни “Бюджетна система” за обраною проблематикою у воєнний час поєднує інструменти програм Microsoft, електронної пошти, платформи Moodle КНЕУ і відеоконференції ЗУМ, а також є запорукою й важливим кроком до успішної підготовки й написання кваліфікаційної бакалаврської роботи.

*Андрій Максименко, асистент
кафедра фінансів*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЕКСТРАОРДИНАРНИХ УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ВІЙНИ

Зрозуміло, що події та зміни, спричинені пандемією COVID-19 та військовою агресією росії проти України та повномасштабне вторгнення, показали ще більшу вагомість і необхідність цифрової трансформації вищої освіти. Цифрова трансформація вищої освіти змушує заклади вищої освіти до створення нових цифрових середовищ та інструментарію, перехід від звичних засобів навчання до цифрових.

Звісно, цифрова трансформація у всіх сферах суспільного життя, і в галузі освіти зокрема, розпочалась, ще до пандемії. Давно функціонують спеціальні програми ЄС, до яких долучилась і Україна. Насамперед, це «План дій цифрової освіти (2018–2022)» (Digital Education Action Plan (2018–2022)) [1] та «План дій цифрової освіти (2021– 2027)» (Digital Education Action Plan

(2021–2027), що посуті замінив попередній план) [2] є ключовими документами, що визначають шляхи впровадження цифрової трансформації освітнього простору Європейського Союзу.

Базові цілі та стратегічні напрями розвитку у сфері освіти в ЄС також визначають «Європейський план навичок» (European Skills Agenda), «План дій Європейського соціального рівня» (European Social Pillar Action Plan) та «Цифровий компас 2030: європейський шлях для цифрового десятиліття» (2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade).

Впровадження цифрової трансформації в освіті покладено на МОН України, і здійснюється у щільній співпраці з реалізацією освітніх програм ЄС. Саме Міністерство освіти і науки України на своєму офіційному сайті визначає цей процес як - «Цифрова трансформація у сфері освіти і науки – це комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних». [3]

Саме запровадження та реалізація програм цифрової трансформації в умовах пандемії було зовсім не просте.

Ситуація спонукала викладача швидко навчатися; оволодівати новими навичками, вміннями; набувати нового досвіду; робити правильні висновки; завчасно передбачати події; працювати на випередження; вміти швидко, якісно реагувати; професійно моделювати різні ситуації та вирішувати їх. [4].

Вміння користуватись цифровими засобами для організації освітнього процесу сьогодні є вкрай важливим для викладачів закладів вищої освіти (ЗВО). Особливо це стало життєво необхідним в останні роки: як вже було сказано, під час вимушеного карантину, в зв'язку з пандемією COVID-19 у 2020–2021 рр., а з 24 лютого 2022 року – в зв'язку із вторгненням росії та

початком повномасштабної війни в Україні, коли, практично, всі ЗВО постали перед необхідністю організувати навчання онлайн.

Вже у 2020 році, з початком карантину, стало зрозумілим, зокрема з опитування Інституту цифровізації освіти НАПН України, що значна кількість викладачів недостатньо опанували дистанційні форми навчання, цифрові інструменти та засоби для проведення занять та заходів з організації контролю знань студентів. [5,6]

Перш за все, це пов'язано з питаннями кваліфікації викладачів, бо, насправді, великої уваги не приділялось розвитку цифрової компетентності викладачів ЗВО. Ситуація почала змінюватись з прийняттям Наказу МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності» в 2021 році. [7]

І якщо умови цифровізації за умов пандемії були, відверто, не зовсім ординарними, то після повномасштабного вторгнення стали – реально екстраординарними.

Саме сьогодні, коли на території України йде війна, студенти та викладачі зіштовхнулися з низкою проблем в освітньому процесі. Насамперед, постало питання як в подальшому навчатися. Умови сьогодення породжують різноманітність способів такої організації навчального процесу, зокрема: дистанційний режим навчання; змішаний або гібридний режим, коли студенти мають можливість відвідувати ЗВО, а навчаються онлайн лише певний час; синхронні (в режимі реального часу) та асинхронні (в означений за домовленістю зі студентами час) навчальні форми.

Але навіть дистанційна форма стала проблемною - є ускладнення з інтернетом, перебої із електропостачанням, слабкий сигнал зв'язку, пригнічений психологічний стан через тривоги, загальний стан нервового неспокою.

Сучасному викладачу необхідно пояснити як правильно реагувати в різних ситуаціях, – як справлятися з емоціями схвильованості та тривожності.

Цифрова трансформація змінює суспільство та економіку, впливає на повсякденне життя, вимагаючи вищого рівня цифрової грамотності від усіх, в першу чергу, учасників освітнього процесу. Онлайн навчання та гібридне навчання сприяло впровадженню нових інноваційних методів викладання. Разом з цим, із впровадженням цифрових технологій в освіту виникли проблеми, а також виявилася нерівність між тими, хто має доступ до цифрових технологій і тими, хто не має, цифровим потенціалом освітніх та навчальних закладів, підготовкою викладачів, а також загальним рівнем цифрових навичок.

Усі перетворення під час цифрової трансформації освіти спрямовані на якісні зміни освітнього процесу. В її умовах завданням викладача ЗОВ стає не тільки розробка курсу, змісту лекцій та практичних занять, їхнє регулярне оновлення відповідно до змін, а також нових технологій, практик, досвіду, публікацій наукової та навчальної літератури, як відстеження електронних ресурсів і баз даних, де всі ці матеріали представлені.

Викладач має перейти зі статусу джерела знань, до статусу гіда, що пропонує оптимальне знайомство з оптимальним масивом інформації, необхідної для оволодіння курсом, розробку практичних завдань, кейсів та проблемних питань для обговорення, і, звичайно, засобів атестації студентів.

Список використаних джерел

1. European Commission. Digital Education Action Plan (2018–2022). <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0022&qid=1647943853396>
2. European Commission. Digital Education Action Plan (2021–2027). URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/digital-education-action-plan-2021-2027.html> (дата звернення: 12.04. 2024)
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки - <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>
4. Основні тенденції розвитку освіти https://pidru4niki.com/15920615/pedagogika/osnovni_tendentsiyi_rozvitku_osviti Tendentsii ta vyklyky v suchasni systemi osvity. (2022).
5. Іванюк, І., Овчарук, О. (2021). Результати онлайн опитування готовності і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021. Аналітичний звіт. ІТЗН НАПН України.

6. Овчарук, О., Іванюк, І. В. (2022) Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт. ІЦО НАПН України.

7. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності», 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/61b/6fc/314/61b6fc314f312791981409.pdf> (дата звернення: 12.04. 2024).

8. Berei E. B., Pusztai G. Learning through Digital Devices–Academic Risks and Responsibilities. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7102/12/7/480> (дата звернення: 12.04. 2024).

*Мирослава Малиш, кандидат філологічних наук, доцент
кафедра бізнес-лінгвістики*

ДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ЗА КРИЗОВИХ УМОВ

Воєнний стан, період карантинних обмежень стали випробуванням життєздатності інституцій усіх рівнів і форм власності, зокрема й системи освіти. Вона відгукнулася на особливі умови низкою організаційно-правових, матеріально-технічних, технологічних, кадрових заходів. Сучасні університети передбачають у комплексі таких заходів, зокрема, – безпекові (облаштування сховищ, інструктування персоналу закладів і здобувачів освіти), організаційні, технологічні (поєднання різноманітних форм навчання та освітніх платформ), заходи правового регулювання та корпоративної етики (система кодексів і традицій етичної поведінки, академічної доброчесності), збереження унікальної атмосфери педагогічних і студентських колективів (культурний, комунікативний простір тощо).

Крім того, ефективне виконання системою освіти соціальних функцій, підтримання нею високого рівня діяльності у кризові періоди значною мірою залежить від психологічних, педагогічних складників. Важливими компонентами психосоціальної підтримки є робота психологічної служби, доброзичлива взаємодія науково-педагогічного складу, здобувачів у періоди криз та небезпек.